

บันทึก

เรื่อง ปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี

กรมป่าไม้ ได้มีหนังสือ ด่วนมาก ที่ กษ ๐๗๐๗.๐๒/๓๑๖๓ ลงวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า ที่ประชุมคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจแก้ไขปัญหาการบุกรุกถือครองพื้นที่โดยรอบอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่และบริเวณสองข้างทางถนนธนรัชต์ จังหวัดนครราชสีมา ได้มีมติให้ป่าไม้เขตนครราชสีมารายการกรมป่าไม้ เพื่อให้กรมป่าไม้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการกฤษฎีกาตีความเกี่ยวกับการออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ในเขตท้องที่อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งราษฎรใช้ ส.ค.๑ เป็นหลักฐานในการออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ ดังมีรายละเอียดความเป็นมาสรุปได้ดังนี้

๑. สำนักงานที่ดินอำเภอปากช่อง ออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ทับสวนป่าของหน่วยปรับปรุงต้นน้ำมูล หน่วยที่ ๑ (ลำตะคอง) แปลงปลูกปี ๒๕๑๓ ซึ่งอยู่ในเขตป่าไม้ถาวรป่าเขาใหญ่ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๐๖ เนื้อที่ประมาณ ๑๐๐ ไร่ เมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๓๐

๒. มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๓๐ อนุมัติให้เปลี่ยนแปลงมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๐๖ โดยแบ่งพื้นที่ป่าเขาใหญ่ออกเป็นสองส่วน คือ ส่วนหนึ่งให้รักษาไว้เป็นป่าไม้ถาวรของชาติเนื้อที่ ๓,๗๒๙ ไร่ อีกส่วนหนึ่งมอบให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์รับไปดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เนื้อที่ ๓๓,๘๙๖ ไร่

๓. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ยังไม่มอบพื้นที่ดังกล่าวให้ ส.ป.ก.เข้าดำเนินการ และยังมีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ มาตรา ๒๕^๑ ในท้องที่นั้น

๔. สภาพพื้นที่ที่ออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ยังคงมีไม้ปลูกขึ้นอยู่อย่างหนาแน่นและปรากฏให้เห็นแนวทางตรวจการเป็นแปลง ๆ อย่างเด่นชัดในระวางรูปถ่ายทางอากาศ

๕. เจ้าหน้าที่ฝ่ายที่ดินเห็นว่า การออก น.ส.๓ ก. ของอำเภอปากช่อง ถูกต้องตามระเบียบและกฎหมาย เนื่องจากทางอำเภอได้ส่งระวางรูปถ่ายทางอากาศให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้ขีดแนวเขตป่าไม้ตามบันทึกข้อตกลงระหว่างกรมที่ดินกับกรมป่าไม้ว่าด้วยการพิสูจน์ที่ดินเพื่อออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ซึ่งเกี่ยวกับเขตป่าไม้ พ.ศ. ๒๕๒๔ และระวางรูปถ่ายทาง

^๑ มาตรา ๒๕ การกำหนดเขตที่ดินในท้องที่ใดให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดินให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

อากาศแผนที่ ๑๖๐ ที่ใช้ในการออก น.ส.๓ นั้น เจ้าหน้าที่ป่าไม้ผู้ตรวจสอบมิได้เขียนว่าเป็นเขตป่าไม้จึงไม่จำเป็นต้องตั้งคณะกรรมการตรวจสอบตามข้อตกลง ข้อ ๕^๒

๖. เจ้าหน้าที่ฝ่ายป่าไม้เห็นว่า พื้นที่ที่อำเภอปากช่องนำไปออกน.ส.๓ นั้น เป็นสวนป่าของกรมป่าไม้ อยู่ในเขตป่าเขาใหญ่ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๐๖ ถึงแม้จะมีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๓๐ มอบให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์รับไปดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมก็ตาม แต่ยังไม่มีการออกกฎหมายกำหนดเขตปฏิรูปที่ดินในท้องที่นั้น จึงยังถือว่าเป็นป่าตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ การออกน.ส.๓ หรือโฉนดที่ดินต้องปฏิบัติตามข้อตกลง ข้อ ๕

กรมป่าไม้จึงขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาตีความกรณีดังกล่าวที่ผู้แทนกรมป่าไม้กับผู้แทนกรมที่ดินมีความเห็นแตกต่างกันเพื่อความถูกต้องในการปฏิบัติงานดังนี้

๑. พื้นที่ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๐๖ กำหนดให้เป็นป่าไม้ถาวรของชาติ ต่อมามติคณะรัฐมนตรีเปลี่ยนแปลงมติคณะรัฐมนตรีเดิมโดยมอบให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์รับไปดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม แต่ยังไม่มีการออกกฎหมายกำหนดเขตปฏิรูปที่ดินในท้องที่นั้น จะถือว่าพื้นที่นั้นยังคงเป็นป่าตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ หรือไม่การออก น.ส.๓ หรือโฉนดที่ดินจะต้องปฏิบัติตามข้อตกลงระหว่างกรมที่ดินกับกรมป่าไม้ หรือกรมที่ดินกับ ส.ป.ก.หรือไม่

๒. ในกรณีที่ผู้ครอบครองที่ดินตามเอกสาร ส.ค.๑ ปลอมแปลงพื้นที่ที่รกร้างว่างเปล่าจนเจ้าหน้าที่ป่าไม้ปลูกสวนป่าขึ้นเต็มพื้นที่มาเป็นเวลานานสิบปีโดยเจ้าของที่ดินมิได้โต้แย้งสิทธิครอบครองภายในกำหนดอายุความ จะถือว่าผู้ครอบครองที่ดินเดิมหมดสิทธิการครอบครองหรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๗) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าว โดยได้ฟังคำชี้แจงจากผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมป่าไม้) และผู้แทน

^๒ ข้อ ๕ การดำเนินการออกโฉนดที่ดิน หรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์เป็นการเฉพาะรายตามมาตรา ๕๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๙๖ ลงวันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๑๖ ในเขตป่าไม้ ซึ่งมีหลักฐาน ส.ค.๑ หรือใบจอง หรือใบเหี้ยมย่ำ หรือตราจอง ให้ปฏิบัติดังนี้

(๑) การออกโฉนดที่ดิน ให้จังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการไม่น้อยกว่า ๓ คน ประกอบด้วยป่าไม้จังหวัดหรือผู้แทน เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดหรือผู้แทนนายอำเภอท้องที่หรือผู้แทน และกรรมการอื่นตามที่เห็นสมควร ร่วมกันออกไปตรวจสอบพิสูจน์ที่ดินแล้วสรุปข้อเท็จจริงพร้อมความเห็นเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดว่าสมควรออกโฉนดที่ดินให้ได้หรือไม่ เพียงไร

(๒) การออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ ให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ แล้วแต่กรณี แต่งตั้งคณะกรรมการไม่น้อยกว่า ๓ คน ประกอบด้วยป่าไม้อำเภอ เจ้าหน้าที่บริหารงานที่ดินอำเภอปลัดอำเภอ (เจ้าพนักงานปกครอง) และกรรมการอื่นตามที่เห็นสมควร ร่วมกันออกไปตรวจสอบพิสูจน์ที่ดินแล้วสรุปข้อเท็จจริงพร้อมความเห็นเสนอต่อนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ ว่าสมควรออกโฉนดที่ดินให้ได้หรือไม่เพียงใด

กระทรวงมหาดไทย (กรมที่ดิน) แล้ว เห็นว่า ข้อเท็จจริงเรื่องการครอบครองที่ดินที่เป็นไปตามที่หรืออื่นไม่สามารถรับฟังเป็นยุติได้ว่าการครอบครองเริ่มตั้งแต่เมื่อใด เนื่องจากหลักฐานการแจ้งการครอบครอง (ส.ค.๑) ตามมาตรา^๓ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๙๗ ของที่ดินบริเวณที่เป็นปัญหาเลือนรางไม่ชัดเจน และประกอบกับทะเบียนครอบครองที่ดินที่สำนักงานที่ดินอำเภอแห่งท้องที่หายไป จึงไม่อาจตรวจสอบได้ว่า ส.ค.๑ ที่ผู้ขอออก น.ส.๓ นำมาแสดง เป็น ส.ค.๑ สำหรับที่ดินนั้น หรือไม่ และการครอบครองที่ดินเริ่มตั้งแต่เมื่อใดและได้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือไม่อีกทั้งผู้ขอออก น.ส.๓ ได้ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินนั้นโดยต่อเนื่องตลอดมาหรือไม่ อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๗) ได้พิเคราะห์ข้อเท็จจริงจากคำชี้แจงของผู้แทนดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับภาพถ่ายทางอากาศ ระยะเวลาที่ ๑๖๐ ที่ผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมป่าไม้) เสนอเพื่อประกอบการพิจารณาแล้ว เห็นว่า สภาพของที่ดินบริเวณดังกล่าวซึ่งเป็นป่าเชิงเขาใหญ่นั้น มีลักษณะเป็นสวนป่า เพราะปรากฏแนวกันไฟในพื้นที่ปลูกป่าแต่ละแปลงชัดเจน ทั้งนี้จะมีต้นไม้ขึ้นหนาแน่นพอสมควรด้วย

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๗) ได้พิจารณาปัญหาข้อกฎหมายในเรื่องนี้แล้ว มีความเห็นดังต่อไปนี้

๑. ตามข้อหาหรือข้อ ๑. นั้น เมื่อยังไม่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินในพื้นที่ส่วนหนึ่งของป่าไม้ถาวรของชาติเขาใหญ่ที่แบ่งให้ดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พื้นที่ป่าเขาใหญ่บริเวณดังกล่าวก็ยังเป็นเขตป่าไม้ถาวรตามสภาพเดิม การออก น.ส.๓ หรือโฉนดที่ดินจะต้องปฏิบัติตามข้อ ๕^๔ ของบันทึกข้อตกลงระหว่างกรมที่ดินกับกรมป่าไม้ ว่าด้วยการพิสูจน์ที่ดินเพื่อออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ซึ่งเกี่ยวกับเขตป่าไม้ พ.ศ. ๒๕๒๔ และหากข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้มีหลักฐานการแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค.๑) ได้ครอบครองที่ดินมาก่อนใช้บังคับประมวลกฎหมายที่ดิน ผู้มีหลักฐานการแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค.๑) จึงจะมีสิทธิครอบครองในที่ดินนั้น และหากได้ทำประโยชน์ในที่ดินนั้นตลอดมาย่อมเป็นบุคคลซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่อาจออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ให้ได้ตามมาตรา ๕๘^๕ แห่งประมวล

^๓ มาตรา ๕ ให้ผู้ที่ได้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินอยู่ก่อนวันที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ โดยไม่มีหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดิน แจ้งการครอบครองที่ดินต่อนายอำเภอท้องที่ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ถ้าผู้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินซึ่งมีหน้าที่แจ้งการครอบครองที่ดินไม่แจ้งภายในระยะเวลาตามที่ระบุไว้ในวรรคแรก ให้ถือว่าบุคคลนั้นเจตนาสละสิทธิครอบครองที่ดิน รัฐมีอำนาจจัดที่ดินดังกล่าวตามบทแห่งประมวลกฎหมายที่ดิน เว้นแต่ผู้ว่าราชการจังหวัดจะได้มีคำสั่งผ่อนผันให้เป็นการเฉพาะราย การแจ้งการครอบครองตามความในมาตรานี้ ไม่ก่อให้เกิดสิทธิขึ้นใหม่แก่ผู้แจ้งแต่ประการใด

^๔ โปรดดูเชิงอรรถ ๒

^๕ มาตรา ๕๘ เมื่อรัฐมนตรีเห็นสมควรจะให้มีการออกโฉนดที่ดิน หรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ในจังหวัดใดในปีใด ให้รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดจังหวัดที่จะทำการสำรวจรังวัดทำ

กฎหมายที่ดิน ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๒๘ และมาตรา ๕๙^๖ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๙๖ ลงวันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๕ แต่ถ้าเป็นการครอบครองที่ดินภายหลังใช้บังคับประมวลกฎหมายที่ดิน ย่อมเป็นการครอบครองที่ดินโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และไม่มีสิทธิครอบครองในที่ดินนั้น แม้จะได้ครอบครองและทำประโยชน์ตลอดมา พนักงานเจ้าหน้าที่ก็ไม่อาจออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์เป็นการเฉพาะรายให้ได้ หากมีการออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ในที่ดินดังกล่าว ย่อมเป็นการออกไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้เพิกถอนเสียได้ตามมาตรา ๖๑^๗ แห่งประมวลกฎหมายที่ดินซึ่ง

แผนที่หรือพิสูจน์สอบสวนการทำประโยชน์สำหรับปีนั้น เขตจังหวัดที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดไม่รวมท้องที่ที่ทางราชการได้จำแนกให้เป็นเขตป่าไม้ถาวร

เมื่อได้มีประกาศของรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดกำหนดท้องที่และวันเริ่มต้นของการเดินสำรวจรังวัดในท้องที่นั้น โดยปิดประกาศไว้ ณ สำนักงานที่ดิน ที่ว่าการอำเภอ ที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ทำการกำนัน และที่ทำการผู้ใหญ่บ้านแห่งท้องที่ ก่อนวันเริ่มต้นสำรวจไม่น้อยกว่าสามสิบวัน

เมื่อได้มีประกาศของผู้ว่าราชการจังหวัดตามวรรคสอง ให้บุคคลตามมาตรา ๕๘ ทวิ วรรคสอง หรือตัวแทนของบุคคลดังกล่าว นำพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่มอบหมาย เพื่อทำการสำรวจรังวัดทำแผนที่หรือพิสูจน์สอบสวนการทำประโยชน์ในที่ดินของตนตามวันและเวลาที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้นัดหมาย

ในการเดินสำรวจพิสูจน์สอบสวนการทำประโยชน์เพื่อออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ เจ้าพนักงานที่ดินมีอำนาจแต่งตั้งผู้ซึ่งได้รับการอบรมในการพิสูจน์สอบสวนการทำประโยชน์ เป็นเจ้าหน้าที่ออกไปพิสูจน์สอบสวนการทำประโยชน์แทนตนได้

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคสี่ ให้เจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

^๖ มาตรา ๕๙ ในกรณีที่ผู้มีสิทธิครอบครองที่ดินมาขอออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์เป็นการเฉพาะรายไม่ว่าจะได้มีประกาศของรัฐมนตรีตามมาตรา ๕๘ แล้วหรือไม่ก็ตาม เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณาเห็นสมควร ให้ดำเนินการออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์แล้วแต่กรณี ได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ประมวลกฎหมายนี้กำหนด

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ผู้มีสิทธิครอบครองที่ดินตามวรรคหนึ่งให้หมายความรวมถึงผู้ซึ่งได้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินต่อเนื่องมาจากผู้ซึ่งมีหลักฐานการแจ้งการครอบครองด้วย

^๗ มาตรา ๖๑ เมื่อความปรากฏว่าได้ออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์หรือได้จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ หรือจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ให้แก่ผู้ใดโดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้ผู้ดำรงตำแหน่งต่อไปนี้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งเพิกถอน แก้ไขหรือออกไปแทนหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน หรือเพิกถอน แก้ไข เอกสารที่ได้จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม หรือเอกสารที่ได้จดทะเบียนรายการทะเบียนอสังหาริมทรัพย์นั้นได้

(๑) อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย สำหรับกรุงเทพมหานคร

(๒) ผู้ว่าราชการจังหวัด สำหรับจังหวัดอื่น

ก่อนที่จะดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้เจ้าพนักงานที่ดินมีอำนาจสอบสวนและเรียกโฉนดที่ดิน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ เอกสารที่ได้จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม เอกสารที่ได้จดทะเบียนรายการทะเบียนอสังหาริมทรัพย์หรือเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องมาพิจารณา และแจ้งให้ผู้มีส่วนได้เสียทราบเพื่อให้โอกาสคัดค้าน ถ้าไม่คัดค้านภายในกำหนดหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับทราบให้ถือว่าไม่มีการคัดค้าน

แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๒๘

๒. ในกรณีของผู้ครอบครองก่อนประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับและได้แจ้งการครอบครอง (ส.ค.๑) ไว้แล้ว หากต่อมาได้ทอดทิ้งไม่ทำประโยชน์ในที่ดิน การครอบครองย่อมสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๓๗๗^๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือหากว่าผู้ครอบครองมิได้ทอดทิ้งแต่ถูกแย่งการครอบครองแล้วมิได้เรียกคืนการครอบครองภายใน ๑ ปี ตามมาตรา ๑๓๗๕^๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ สิทธิครอบครองย่อมสิ้นสุดลงเช่นเดียวกันในกรณีที่หาเรื่องนี้ ปรากฏว่า กรมป่าไม้ได้เข้าปลูกสวนป่าในที่ดินที่เป็นปัญหานี้มาถึงสิบกว่าปีแล้ว ผู้แจ้งการครอบครองไม่มีสิทธิขอออก น.ส.๓ โดยอ้าง ส.ค.๑ ในที่ดินนั้นได้อีก

(ลงชื่อ) อักษราทร จุฬารัตน

(นายอักษราทร จุฬารัตน)

รองเลขาธิการ ฯ

ปฏิบัติราชการแทน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เมษายน ๒๕๓๕

เมื่อผู้มีอำนาจตามวรรคหนึ่งพิจารณาประการใดแล้ว ก็ให้ดำเนินการไปตามนั้น

ถ้ามีการคลาดเคลื่อนเนื่องจากเขียนหรือพิมพ์ข้อความผิดพลาดโดยมีหลักฐานชัดเจน และผู้มีส่วนได้เสียยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษร ให้เจ้าพนักงานที่ดินมีอำนาจแก้ไขให้ถูกต้องได้

ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดให้เพิกถอนหรือแก้ไขอย่างใดแล้ว ให้เจ้าพนักงานที่ดินดำเนินการตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นตามวิธีการที่อธิบดีกำหนด

^๔ มาตรา ๑๓๗๗ ถ้าผู้ครอบครองสละเจตนาครอบครองหรือไม่ยึดถือทรัพย์สินต่อไปใช้การครอบครองย่อมสิ้นสุดลง

ถ้าเหตุอันมีสภาพเป็นเหตุชั่วคราวมีมาขัดขวางมิให้ผู้ครอบครองยึดถือทรัพย์สินไว้ ท่านว่าการครอบครองไม่สิ้นสุดลง

^๕ มาตรา ๑๓๗๕ ถ้าผู้ครอบครองถูกแย่งการครอบครองโดยมิชอบด้วยกฎหมายไว้ ท่านว่าผู้ครอบครองมีสิทธิจะได้คืนซึ่งการครอบครอง เว้นแต่อีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเหนือทรัพย์สินดีกว่าซึ่งจะเป็นเหตุให้เรียกคืนจากผู้ครอบครองได้

การฟ้องคดีเพื่อเอาคืนซึ่งการครอบครองนั้น ท่านว่าต้องฟ้องภายในปีหนึ่งนับแต่เวลาที่ถูกแย่งการครอบครอง